

Doc. RNDr. Zdeněk Pokorný, CSc., *27. 2. 1947, zemřel

Ve středu 5. prosince 2007 skončil plodný život hvězdáře Zdeňka Pokorného. Stalo se tak vinou nemoci, o které jako veselý a činorodý šedesátník ještě v polovině května nevěděl. Jejím vlivem během týdne zakončeného večerem, kdy začal svatý Mikuláš, jeho život postupně vyhasl.

Zdeněk se astronomii věnoval od dětství. Zajímaly ho planety, už ve třinácti letech jim dost rozuměl – korespondoval si s lidmi v zahraničí, někteří ho oslovovali předpokládaným titulem doktor... O planetách přednášel od začátku šedesátých let na brněnské hvězdárně, kde byl jedním z tzv. demonstrátorů, kteří zde ukazují oblohu veřejnosti. Na hvězdárně tak působil téměř celou její fyzickou existenci, pomineme-li etapu, kdy měla jen jednu kopuli bez zázemí.

Vystudoval fyziku na brněnské univerzitě, poté nastoupil v roce 1970 jako ředitel hvězdárny v Prostějově. Od roku 1972, právě před 35 lety, změnil působiště a začal pracovat na brněnské hvězdárně. Ta v dalším roce získala označení Mikuláše Koperníka a celá následující epocha, kdy hvězdárna pod tímto čím dál známějším jménem působila, byla Zdeňkem Pokorným zásadně ovlivněna.

Hvězdárna začala vydávat užitečnou a oblíbenou vzdělávací literaturu – vzpomeňme „Kapitoly z astronomie“ nebo programy (nejen čistě astronomické) pro kalkulátory. Astronomické vzdělávání se také stalo Zdeňkovým životním posláním. Působil i ve výzkumu během své disertace o planetě Jupiter. A organizoval pozorování proměnných hvězd a letní praktika v tomto oboru.

Pro vývoj hvězdárny byl přelomem jeho dvouletý kurs astronomie, s důmyslnými, pečlivě připravenými lekcemi, psaný jeho úhledným krasopisem a doprovázený řadou kreseb.

Ještě před převratem vyšla jemu a dalším dvěma Zdeňkům, Horskému a Mikuláškoví, pozoruhodná a čtivá kniha „Sto astronomických omylů uvedených na pravou míru“. Pak již bez Zdeňka Horského psali sérii „Záludných otázek z astronomie“. Množství knih, které Zdeněk Pokorný napsal, narůstalo až do letoška.

Kalendárium astronomie, Planety, Astronomické vzdělávání, Pozorujeme planety, Příběh nesmrtelných poutníků, Váš průvodce vesmírem, Vesmírné objevy – invaze robotů do vesmíru, Zkáza přichází z kosmu, Marťanské písky... Jeho poslední publikace spatřily světlo světa dokonce teprve před pár měsíci: „Zlaté století astronomie“ a „Exoplanety“. Snad žádný český astronom jich tolik nevytvořil. Zdeněk hleděl do budoucnosti, věnoval se netradičním tématům... Radost jeho knížky otevřít a číst. Plány na „Svět planet“, „Kuriózní vesmír“, „Vesmír jenom pro nás?“, sérii „Průhledů do budoucnosti“ a mnoho dalších projektů se však naplnění již nedočkají.

Od pouhé tištěné literatury ale Zdeněk, zběhlý už v užívání sálových počítačů, pokročil také k výuce opřené o počítače stolní. Multimediální kurs „Astro 2001“ byl vydán v ohromném počtu kopií a pak se v anglické podobě rozšířil po celém světě. Ve své době to byl zcela ojedinělý didaktický počín, který udivuje svojí nadčasovostí. Další počín, na němž se podílel, bylo založení „Instantních astronomických novin“, následovala podpora internetových aktivit brněnské hvězdárny.

Po převratu začal spolu se Zdeňkem Mikuláškem působit na Masarykově univerzitě, kde se habilitoval. Díky jejich působení lákal obor fyzika stále větší množství zájemců o studium astronomie, z nichž mnozí již získali vědecký titul, ať již v astronomii nebo jiném oboru fyziky. Tajemství tohoto úspěchu tkví jistě i v tom, že přivedl výuku astronomie od tradičního opakování matoucích tvrzení, kořenících už v aristotelovské fyzice, na úroveň fyziky moderní, s přesnou terminologií a propracovanou didaktikou.

V roce 1992 se stal spoluzakladatelem „Sdružení hvězdáren a planetárií“, které nejen pomohlo přejít řadě astronomických organizací pod tehdy zřizované krajské úřady, ale dalo za vznik nové, velmi operativní spolupráci mezi jednotlivými hvězdárnami a jejich pracovníky.

V roce 2002 Zdeněk Pokorný převzal od svého souputníka funkci ředitele brněnské hvězdárny. Pod jeho vedením se zintenzívnila tvorba nových programů v planetáriu. Uvedl v život ucelenou koncepci vzdělávacích pořadů počínaje prvními třídami základních škol a konče nejvyššími ročníky škol vysokých. Do dramaturgie těchto představení přinesl netradiční, ale velmi progresivní postupy. Mnohé z jeho pořadů shlédlo hodně přes sto tisíc diváků...

Hvězdárna se díky Zdeňkovi modernizovala, stala se upravenější, jakoby ji měl na starosti pečlivý editor. Však měl.

Zdeněk po sobě zanechal dva dospělé syny, které měl se svou manželkou MUDr. Jitkou Pokornou. Ti všichni se o něj doma starali až do poslední chvíle.

Svým citlivým a kultivovaným přístupem k lidem si Zdeněk získal mnoho příznivců, přátel i následovníků. Bude nám velmi chybět. Smrt si pro něj přišla nespravedlivě brzo.

Se Zdeňkem se rozloučíme v obřadní síni brněnského krematoria v pátek 14. prosince ve 14:45.

Jan Hollan, Jiří Dušek